

ԻՐԱՒՈՒՆՔ

ԼՐԱԳՐՈՅ ՇԱԲԱԹՕՐԵԱՅ ՅԱԽԵԼՈՒԱԾԸ

Բ. ՏԱՐԻ

ՇԱԲԱԹ 1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1897

ԹԻԻ 3

ՄԵՐ ԿԱՐԾԻՔԸ

Ինչպէս ամիս մը առաջ ծանուցինք, ռուսահայ միութեանը Տ. Ա. Ամիրխանեանց՝ հայ կարօտեանը, որու օգնելու նպատակաւ Պէրլինի մէջ Տօքթ. Լէբարուսի նախաձեռնութեամբ կազմուած ընկերութեան կողմէ Պուլկարիա զրկուած է հայ գաղթականներու վիճակը քննելու, ընկերութեան տեղեկագրերու և թշուառ հայ ծնողներու զաւակներէ հարկը հաս Պէրլին տանելու պաշտօնով:

Տ. Ամիրխանեանց Պուլկարիոյ քանի մը հայաբնակ քաղաքները պտտելէ յետոյ՝ այս օրեր վերստին դարձած է վառանա, ուր քանի չափ տարաբարձ գաղթական ծընողներ յօժարեր են անոր յանձնել իրենց զաւակները, որոց հետ հայապաշտ միութեանը կը պատրաստուի յառաջիկայ երկուշաբթի մեկնել ասկէ:

Փերմանական ընկերութեան այս ձեռնարկի մասին մեր կարծիք յայտնելու փութալ՝ այնքան աւելի պարտք կը համարենք, որքան դրօշ հայ շրջանակներու մէջ տարածախնդրեանց և աննպաստ մեկնութեանց տեղի տուած է արդէն:

Մենք սկզբունքով ոչ միայն հակառակ չենք ձեռնարկին, այլ և շատ ուրախ կը լինինք որ աղքատ հայ տղաներու միջոցներ ընծայուին թէ թշուառութեան ճիրաններէն ազատելու և թէ գործմանական կրթութիւն ստանալու, եթէ սակայն Տ. Ամիրխանեանց կարենար վստահաբար մեզ ըսել թէ այդ գեղատի մանուկներ ո՛ւր, ի՞նչ կերպով և ինչպիսի ուղղութեամբ պիտի կրթուին:

Այս մասին տեղեկութիւն ստանալու համար մենք գիտցինք իրեն, բայց նա դժբաղդաբար յայտարարեց մեզ թէ չկրնար մեր խնդրած բացատրութիւնները տալ մեզ, որովհետեւ յայտնի չէ իրեն թէ ինչ կերպով ինչ տնօրինութիւններ պիտի ընէ՝ տղաներուն կրթութեան վերաբերեալ:

Այս ծնողներուն նուիրական և ամենէն տարական պարտականութիւնն է կանխաւ պայմաններ դնել, որոց զօրութեամբ կարենան միշտ յարաբերութիւն ունենալ իրենց զաւակներուն հետ և պարբերաբար ընկերութեան տեղեկութիւն ստանալ անոնց վիճակին վրայ՝ որովհետեւ, բարոյական և առողջապահական երբեք տեսակէտներով:

Վերջապէս ծնողք պարտին աւան ճիգ դրած դնել որ այդ 8-10 տարեկան մանուկներու ստանալիք կրթութեան մէջ մասը կազմէ նաև անոնց մայրենի լեզուին ու տղգ. պատմութեան ուսումը:

Առանց այս պայմաններուն, մենք կը կարծենք թէ տղաներուն մեկնումը հաւանականաբար ֆաստակար հետեանքներ պիտի ունենայ, կատարեալ անյատուած մը հանդիսանալով իրենց և իրենց ծնողաց ու ազգին միջև:

Այն ծնողներ որ առանց այս պայմաններու կը յանձնեն իրենց

զաւակներ, պարտին յանձնառու ըլլալ զանոնք այս օրէն կորսուած նկատելու թէ իրենց և թէ ազգին համար:

Ձեռք կարծեր որ Տ. Ամիրխանեանց կամ ընկերութիւնը չհաւանի ընդունիլ այնքան չափաւոր և այնքան օրինաւոր պայմաններ, ինչպէս են վերը նշանակուածները, որովհետեւ կը սիրենք յուսալ թէ ինչ կերպով ինչ, որոյ դուրսը կը գտնուի ծանօթ հայտարար Տօքթ. Լէբարուսի, իր ձեռնարկին մէջ կ'առաջնորդուի միմիայն մարդասիրական ազնիւ նկատումներէ:

Հակառակ պարագային մէջ, այսինքն, եթէ Տ. Ամիրխանեանց չուզէ ու եւ պայմանով կապուի, աղք. շահը կը պահանջէ մեզմէ ըսել հայ ծնողներու՝ Պահանջք ձեռնարկները ձեռնադրելու, ցորչափ գտնէք կտոր մը հաց, որոյ առաջին պատուը անոնց տալ ձեր ծընողական առաջին պարտքն է:

ԿԻՐԻՏ

Աթինատա «Ոֆիսիէլ» կազմեալ սընըն նէշը իթտիկի էմիրնամէ հարապ սեֆինէլերին հարեքէթէ հազըր պուլընմալարընը էմիր իթմիշ տիր:

Սուլթան կիրիտէ ասքեր եօլլամադ իսթէրտի իսէտէ, էլիլէր պուլ էֆէրարըն խիլաֆընտա պուլընտըզարընտան, Սուլթան տալի ասքեր կէօնտէրմէքտէն սարֆը նաղարէ՝ սեֆինէլերին կիրիտէ կիթմէք իշիւն հաղըրլանմալարընը էմիր իթմիշ տիր:

Կիրիտէ էլան գաւկալար տէ վամ իթմէքտէ տիր. խըրիսթի. յանլարա դարը ասքերէր թիւրք էհալիսի իլէ պէրապէր ճէնկէլմէքտէ տիրէր. թէլէֆիաթըն մըգտարը պիլիմէյօր իսէտէ, Կիրիտ վալիսի Պէրոլիլ բաշանըն վէրտիկի պիր թէլէկրաֆա նաղարէն 230 թիւրք թէլէֆ օլմը տիր:

Աթինատան քէլիտէ օլընան պիր թէլէկրաֆ իսէ, Հէրալիօնըն ահ վալ միւտհիլէսիստէն պահա իտէրէք, հիւքիւմէթին մուալէնէթի իլէ թիւրքէր խիլաֆընտալարըն մահէլլէրէրի վապիթ իտիւպ տիւք. եանլարը եաղմա իթմէքտէ իմիլէր:

Նիսայէթ կիրիտին պիր չօգ թարաֆլարընտա Բումար դալիպ պուլընտարադ, Եունանիսթան իլէ պիրէլմէք իլան իթմիլէր վէ եունան պանտէրալարընը չէքմիլէր տիր:

Էվրոքա տէվլէթլէրի նէգտիտէ պուլընտան Եունան էլիլէրի՝ Կիրիտ իլիսթիլարընը ումումա մաղարաթ թըթօգանապիլէճէկիտէն պահալէ՝ պիր ան էվլէլ մէսէլէնի հալլ օլմասընը տէվլէթլէրէ թէքլիթ իթմիլէր տիր:

ՄԻԹԵՆԵՎՎԻՅԷ

Ալիբէն կէնէ-թիւրքլէր թարաֆընտան Սթանպուլ իտիսալ օլընան ըհալլէր (տետրակ) վէ կալէթալարըն սէմէրէսի օլարադ, թիւրք էհալիսին էֆէրարը հիւքիւմէթէ դարը թէլէվիդ օլընտըլընտան վէ կէնէ թիւրքլէր Սուլթանա դարը պիր նիւմալիլ իճլա իթմէք թէլէպալիսիտէ պուլընտըզարընտան, պուլ կիրիտէ Սթանպուլըն հէր պիր թարաֆընտա ասքերէր վէ գապիթիլէր ֆէվզէլատէ արթըրըմը տիր:

Աթիլը ումումիտէ հապալարտան չըգմըլ օլան պիր չօգ էրմէնիլէր եէնիտէն թուլուպ հապսա աթմադտա տըրլար:

Բում Բաթրիգինէ դարը Բազար կիւնիւ Ֆէնէր վէ Ղալաթա քիլիսէլէրինտէ նիւմալիլաթ վուգու պուլմուշ իտի: Սալը կիւնիւ Սինօթ մէճիսի թօքլանուպ, ալիբէն վէրիլմիշ օլան գարալարըն ֆէսիս իտիլմէսին վէ եալսու Բաթրիգին իսթիֆա իթմէսին թահիլը գարալար ալմասը իւզէրի. նէ՝ Բաթրիգ 24 սաաթ գարֆընտա իսթիֆասընը վէրմիշ տիր: Սէլէք տէսուլթը Գեր. Կոստանթին Բաթրիգ գայմագամը թային օլընտը:

Բաթրիգին իսթիֆասընըն էօնիւ. նիւ ալմագ իշիւն՝ Սուլթան՝ Գալաթէօտօրի վէ Մալթիսէնի բաշալարը Բաթրիգհանէլէ եօլլամըլ իսէտէ՝ հիշ պիր թէլէսիլէրի օլամամը տիր:

ՊՈՒ ԿԻՆՔԻ

ԹԵԼԵԿՐԱՖԻԱՐ

(Աթանա Պաղպալիք)

Վիէննա 31 յունվար

Բօլիք. գօրէսքօն ին պէյանընա կէօրէ՝ Եունանիսթանը կիրիտ մէսէլէսինտէ թուլթուրը թարաֆըն էօնիւնիւ ալմագ իշիւն տէվլէթլէր չալըլմագտա տըրլար, վէ իսթիլալըն մէսուլիլէթի Եունանիսթանա աթֆ իթմէք էֆէրարընտա պուլընտարադ:

Ալիբէն 31 յունվար Բրէնա Եօրկի կիրիտէ կիթմէք իշիւն եօլա չըգտըլ, թօրթիլ զըրհլըլարըն Բրէնա Եօրկիին գօմանտանլըլը ալթընտա օլարադ Գանտիւպա տօղըր հարէքէթ իթտիլէրի արատա էհալի իպարադ մէսէրէթ իթտի:

Եունան զըրհլըլարը թիւրք ասքերէրէր կիրիտէ չըգմասընը մէնն իտէճէքլէր տիր:

Խըրիսթիյանլարըն չու թէլիլէլի սըրալարընտա՝ Եունանիսթան եալընը պիր սէյիւրճի սըֆաթը ալմալաճաղընը պիր նօթա իլէ տէվլէթլէրէ պիլտիրտի:

Բրէնա Եօրկիին եօլա չըգաճաղը էսնատէ, Գրալ խանէտանը իլէ հազըր պուլընտը. վէ էհալի խընճա. խընճ տօլմուշ օլուպ, հուրրալար վէ ալըըլլամագլէ պէյանը մէսէրէթ իտէր տիր. Բրէնա վէլիսաթ պիրատէրինէ խիթապէն՝ «Եաշա. սըն կիրիտ» տէյու պաղըրմըլ տըր. պուլ մէնգարէտէ Գրալ խանէտանը վէ Բրէնա Եօրկի միլթէ. էսիր օլմըլլար տըր:

Գամարատա, պիր սիվալէ ճէվապէն՝ հարապ սէֆինէլէրինէ նէ էմիր վէրիլմիշ օլարըլընա տալի ճէվապ վէրէլմէլէճէկինի Տէլի Եանի պէյան իթտի: թիւրքլէրին կիրիտէ ասքէր չըգարմամասը իշիւն, էգհէր ճիհէթ Եունանիսթանըն մուլալէ. ֆէթ իտէճէկի մուգարէր տիր:

Գաննա 31 Յունվ.

Ահալ թէպիլ օլընմամըլ տըր: Ֆիրար իսէլէր կէրի կէլտիլէր. թիւրքլէր ֆէնա հարէքիսթտա պուլընմալարը: Եունան զըրհլըլարըն ասըլարլէ միւհաղաթտա պուլընմալարը զանն օլընմագտա տըր. պուլ սէպէպտէն բահաթսըլլէք տէվամ իտիյօր:

Բարիկ 31 Յունվ.

Հապալըն պիլտիրտիկինէ կէօրէ՝ թիւրքլէր թէլիսի գասապալընըն էքսէրի մահալլէրինի աթէլէ վէրմիլէր. 1500 խիսթիյանլար դարապտաքի չէթէլէրի մուհաթէր իթտիլէր: Բէք չօգ թիւրքլէր վէ խիսթիյանլար Գաննա ճիվարընտա կէլիմէքտէ օլուպ, հէր սաաթ իշիւն հիւճիւմ իթմէլէ հաղըր տըրլար:

Ամիրալ Ծօրնիէ թուլօնտան կիրիտէ հարէքէթ իթտի:

Բարիկ 31 Յունվ.

Թուրքիանըն՝ Բուսիա, Ալըմա. նիւ վէ Աւստրիա տէվլէթլէրինէ թագսիմ օլընաճաղընա տալի՝ Վիէննատան չէքիլմիշ օլան թէլէկրա. ֆը Նօր կազէթասը թէքիլի իտիյօր:

Սթանպուլ 31 Յունվ.

Գաննատա՝ խիսթիյանլար վարօրլարա նազլ օլընմըլ օլուպ, եալընըլ թիւրքլէր գալմըլլար տըր: Ասըլար Գաննա ճիվարընտա թօքլանմըլ օլուպ, իշէրլէրտէն իմտատ պէլլէմէքտէ տիրէր. պիլալիէրէ չէհրին իւզէրինէ հիւճում իտէճէքլէր տիր:

Թիւրքլէր չօգ եէրլէրտէ ասքէրիլէ տէրօլարընը եաղմա իթտիլէր: Ատանըն իշէրլէրինտէ իքի թարաֆտան թէլէֆիյաթ օլտըլընա տալի խապէրլէր կէլմէքտէ տիր. ասըլարըն մըգտարը 4000 է պալիդ օլըյօր. հալ էվլէլէրինտէն գիյատէ թէլիլէքլի կէօրիւնիլյօր. թիւրքլէր վէ խիսթիյանլար պէյինտէ պուլըլ ու ատալլէթ հիւքիլ իթմէքտէ օլտըլընտան իսթիլաֆըն էօնիւնիւ ալմագ միւլքիլ տիր:

Թիւրքլէր հարապ վարօրլարը կէօնտէրէք էֆէրարընտա պուլընտարա. թիւրք մէհաֆիլի սիւսիէսինտէ՝ Եունանլըլարըն խըսընը թահրիգ իտիճի հարէքիսթտան էլ չէքիլմէսինի թէրմիլէլէ, Եունանիսթանըն միւտալէլէսինի մէննի իշիւն՝ տէվլէթլէրին մուա. վէնէթ իթմէլէրի արղու օլընմագտա տըր:

